

Návrh

ZÁKON

ze dne 2020,

kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 262/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 278/2003 Sb., zákona č. 356/2003 Sb., zákona č. 670/2004 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 155/2010 Sb., zákona č. 211/2011 Sb., zákona č. 299/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 165/2012 Sb., zákona č. 350/2012 Sb., zákona č. 90/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 103/2015 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 152/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 225/2017 Sb. a zákona č. 131/2015 Sb., se mění takto:

- 1) V § 11a se v odstavci 2 za slovo „uzavření“ vkládá text „; tato lhůta však neuplyne dříve, než za čtrnáct dnů poté, co bude zákazníkovi doručena smlouva nebo její změna písemně, a to v elektronické nebo listinné formě“.
- 2) V § 11a se v odstavci 3 za slova „držiteli licence“ vkládá text „; tato lhůta však neuplyne dříve, než za patnáct dnů poté, co bude zákazníkovi doručena smlouva písemně, a to v elektronické nebo listinné formě“.
- 3) V § 11a se za odstavec 9 vkládají nové odstavce 10 až 17, které zní:

„(10) Ujednání smlouvy o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, uzavřené zákazníkem v postavení spotřebitele s držitelem licence, které by obsahovalo takové podmínky a postupy pro ukončení smlouvy, které jsou odrazující od změny držitele licence, jsou neplatná.

(11) Smlouvu o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvu o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, kterou uzavřel zákazník v postavení spotřebitele s držitelem licence, lze uzavřít nejvýše na dobu 36 měsíců; ujedná-li zákazník v postavení

spotřebitele s držitelem licence smlouvu na dobu delší 36 měsíců, platí, že po uplynutí této doby se smlouva považuje za smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou.

(12) Obsahuje-li smlouva o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouva o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, kterou uzavřel zákazník v postavení spotřebitele s držitelem licence na dobu určitou, ujednání umožňující obnovit smlouvu nebo prodloužit závazek i bez výslovného projevu vůle smluvní strany, má zákazník v postavení spotřebitele právo kdykoliv do 15. dne před uplynutím sjednané doby závazku, oznámit držiteli licence, že na obnovení smlouvy nebo prodloužení závazku nemá zájem.

(13) Zákazník v postavení spotřebitele má právo bez jakékoliv sankce vypovědět smlouvu o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvu o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, kterou uzavřel s držitelem licence, zanikl-li důvod k užívání odběrného místa. Výpovědní doba činí 15 dnů a počíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po doručení výpovědi.

(14) Je-li smlouva o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, uzavřená mezi zákazníkem v postavení spotřebitele a držitelem licence řádně ukončena z vůle zákazníka v postavení spotřebitele, zakazuje se komukoliv uplatnit vůči zákazníkovi v postavení spotřebitele jakoukoliv sankci, která by souvisela s tímto jeho projevem vůle.

(15) Uzavírá-li se nebo mění smlouva o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouva o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, kterou uzavřel zákazník v postavení spotřebitele s držitelem licence, je držitel licence povinen bezodkladně po uzavření smlouvy nebo její změny poskytnout zákazníkovi v postavení spotřebitele smlouvu nebo její změnu písemně, a to v elektronické nebo listinné formě. Držitel licence vydá zákazníkovi v postavení spotřebitele na jeho žádost a za úhradu nákladů kopii smlouvy nebo její změny.

(16) Je-li smlouva o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, uzavřena zprostředkovatelem jednajícím jménem nebo na účet zákazníka v postavení spotřebitele s držitelem licence, hledí se na ni jako na smlouvu uzavřenou distančním způsobem; pro odstoupení od smlouvy a výpověď smlouvy se ustanovení odstavců 2 a 3 použijí obdobně.

(17) Plná moc ke zprostředkování nebo jinému jednání směřujícímu k uzavření smlouvy o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, udělená třetí osobě jednající jménem nebo na účet zákazníka v postavení spotřebitele s držitelem licence, může být vystavena jen jako zvláštní plná moc na dobu určitou, která nesmí přesáhnout dobu šesti měsíců.

Čl. II

Přechodná ustanovení

Smlouva o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie a smlouva o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu se řídí tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti, i když ke vzniku smlouvy došlo před tímto dnem; vznik závazku založeného touto smlouvou, jakož i práva a povinnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů. Pokud plné moci vystavené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nejsou v souladu s ustanoveními tohoto zákona, pozbývají šestým měsícem po dni účinnosti tohoto zákona účinnosti.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti k 1. lednu 2021.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část

a) Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Opatření na ochranu zákazníka (spotřebitele) zakotvená zejména v § 11a energetického zákona, v občanském zákoníku a v zákoně o ochraně spotřebitele se nejeví, pokud jde o činnost tzv. energetických šmejďů, jako dostatečně účinná. Tuto skutečnost potvrzují mimo jiné data České obchodní inspekce, která v rámci kontroly zaměřené na nabídku a poskytování služeb spojených s uzavíráním smluv o dodávkách energií obdržela v roce 2018 147 podnětů od občanů, ze kterých bylo 110 oprávněných. Z 39 ukončených kontrol bylo zjištěno porušení zákona u 34 případů. Vedle toho ČOI v dané oblasti současně řešila dalších 248 mimosoudních sporů.

Alarmující jsou také vysoké pokuty, které energetické společnosti v posledních dvou letech obdržely za přestupky proti energetickému zákonu nebo zákonu o ochraně spotřebitele. V březnu 2019 Energetický regulační úřad udělil rekordní pokutu čtyři miliony korun za nekalé obchodní praktiky jednomu konkrétnímu dodavateli, kterému v rámci správního řízení bylo prokázáno 1 179 přestupků. V roce 2017 se ERÚ zabýval téměř 12 tisíci podáními spotřebitelů proti nekalým obchodním praktikám a obdržel 146 návrhů na zahájení správního řízení.

Proti nekalým obchodním praktikám se postavilo deset předních českých dodavatelů energií, kteří se podepsali pod Deklaraci účastníků trhu s elektřinou a plynem na ochranu spotřebitelů, jejíž cílem je kultivovat trh s energiemi a zejména prostředí zprostředkovatelů (včetně aukcí).

Vzhledem k tomu, že sami dodavatelé energií očekávají změnu zákona posilující postavení spotřebitelů a s přihlédnutím ke skutečnosti, že nedostatečně účinná legislativa tíží mimo poctivé podnikatele především zákazníky (spotřebitele, zejména pak seniory), rozhodl se předkladatel tohoto návrhu zákona v rámci poslanecké iniciativy navrhnout legislativní opatření dotýkající se nekritičtějších problémů v rámci nekalých obchodních praktik na energetickém trhu. Z koncepčního hlediska se navrhuje novelizovat přímo energetický zákon.

Navrhovaný zákon nemá vztah k problematice diskriminace a rovnosti mužů a žen.

b) Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhovaná úprava má především za cíl zvýšit ochranu zákazníků (spotřebitelů) před nekalými obchodními praktikami uplatňovanými nepoctivými podnikateli v oblasti energií a posílit právo zákazníků (spotřebitelů) na svobodnou volbu a změnu držitele licence. Zároveň se zákazníkům (spotřebitelům) přiznávají s ohledem na poznatky z praxe některá další práva.

Navrhovaná úprava současně posiluje a chrání postavení poctivých podnikatelů v konkurenčním boji na spotřebitelském trhu, neboť ztěžuje uplatňování nekalých obchodních praktik nepoctivým podnikatelům.

Navrhovaný zákon nemá vztah k problematice diskriminace a rovnosti mužů a žen.

c) Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Navrhovaná úprava je nezbytná především z důvodu ochrany zákazníků (spotřebitelů) před nepoctivým jednáním tzv. energetických šmejďů.

d) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

e) Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhovaný zákon je v souladu s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie.

f) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy a v souladu s ústavním pořádkem.

g) Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Navrhovaný zákon nebude mít dopad na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty.

Navrhovaný zákon bude mít pozitivní dopad na kultivaci podnikatelského prostředí České republiky v oblasti energetiky.

Navrhovaný zákon nebude mít žádné sociální dopady.

Navrhovaný zákon posiluje práva zákazníků, zamezuje některým nekalým obchodním praktikám a zajišťuje korektní fungování podnikatelů na trhu s energiemi.

Navrhovaný zákon nebude mít žádné dopady na životní prostředí.

h) Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné dopady na ochranu soukromí a osobních údajů.

i) Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný zákon není spojen s žádnými korupčními riziky.

j) Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu

Navrhovaný zákon nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu.

II. Zvláštní část

Čl. I

K odst. 2 a 3

Jedná se o období pravidla zakotveného v § 63 odst. 9 zákona č. o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů.

K odst. 10

Jedná se o období pravidla zakotveného v § 63 odst. 8 zákona č. o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů. Jeho cílem je umožnit zákazníkům (spotřebitelům) snazší přechod k jinému držiteli licence, bez toho aniž by byli od tohoto kroku předem odrazováni nepřiměřenými smluvními podmínkami.

K odst. 11 a 12

Navrhovaná ustanovení reagují na v praxi se vyskytující případy i.) kdy jsou smlouvy o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, uzavírané na dobu určitou se zákazníky (spotřebiteli) sjednávány bez opodstatnění na neúnosně dlouhou dobu a ii.). kdy držitelé licence ve smluvních podmínkách stanoví příliš krátké časové období pro projev vůle zákazníka (spotřebitele) neobnovit (neprodloužit) smlouvu. Navrhovanými opatřeními se odstraňuje bariéra k realizaci zákaznickova (spotřebitelova) práva na svobodnou volbu a změnu držitele licence.

K odst. 13

Zákazníkovi (spotřebiteli) se nově umožňuje bez sankce vypovědět smlouvu o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, v případě pozbytí právního důvodu k užívání odběrného místa.

K odst. 14

Smyslem navrhované úpravy je ochrana zákazníků (spotřebitelů) před pochybnými praktikami některých držitelů licencí, které spočívají v konstrukci smluvních podmínek obsažených zejména ve vedlejší smlouvě, jejichž jediným účelem je postihnout zákazníka (spotřebitele) za projev vůle směřující k ukončení závazku založeného smlouvou o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvou o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu (viz kupř. tzv. LED žárovky).

Sankcí se pro účely navrhovaného ustanovení rozumí jakékoliv negativní majetkové důsledky, které nastanou ve sféře zákazníka (spotřebitele) v případě, že řádně využije svého práva ukončit hlavní smluvní vztah bez ohledu na povahu smluvního mechanismu takového postihu (rozvazovací podmínka, smluvní pokuta, doložka času, storno slevy, doúčtování ceny, apod.). Je přitom nerozhodné, zdali je osobou oprávněnou z postihu držitel licence nebo jiná osoba. Určujícím je vazba sankce (postihu) na výkon práva zákazníka (spotřebitele) ukončit hlavní smlouvu.

K odst. 15

Jedná se o období pravidla zakotveného v nejrůznějších podobách kupř. v § 63 odst. 9 zákona č. o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, v § 1822 odst. 2 a § 2775 zákona

č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, které se v případě § 11a odst. 15 energetického zákona uplatní bez ohledu na to, jakým způsobem došlo k uzavření smlouvy o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie, resp. smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu. Smyslem uvedeného ustanovení je vybavit zákazníka (spotřebitele) důkazem o uzavření smlouvy určitého obsahu a usnadnit mu tak výkon jeho práv a povinností. První vyhotovení smlouvy nebo její změny se poskytuje zákazníkovi (spotřebiteli) bezplatně.

Zákazníkovi (spotřebiteli) se nad rámec výše uvedeného dále zakládá právo požadovat a obdržet od držitele licence za úhradu nákladů kopii smlouvy nebo její změny. V případě šikanózních žádostí se uplatní postup dle § 8 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

K odst. 16 a 17

Cílem těchto legislativních změn je posílit práva zákazníků (spotřebitelů) ve vztahu ke zprostředkovatelům a zamezit některým nekalým obchodním praktikám zprostředkovatelů.

Nově se kupř. zakládá právo zákazníkovi (spotřebiteli) odstoupit od smlouvy o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie (smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu), resp. tuto smlouvu vypovědět, za podmínek uvedených v § 11a odst. 2 a 3 energetického zákona v případě, kdy bude předmětná smlouva uzavřena zprostředkovatelem jednajícím jménem nebo na účet zákazníka v postavení spotřebitele s držitelem licence, a to bez ohledu na to, jakým způsobem dojde k uzavření takové smlouvy.

Plnou moc ke zprostředkování nebo jinému jednání směřujícímu k uzavření smlouvy o dodávce elektřiny, plynu nebo tepelné energie nebo smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny nebo plynu, již nově nebude možné udělit třetí osobě jednající jménem nebo na účet zákazníka v postavení spotřebitele s držitelem licence jako plnou moc generální. K tomuto jednání bude nově zapotřebí zvláštní plné moci, která bude moci být vystavena toliko na dobu určitou, která nesmí přesáhnout dobu šesti měsíců.

Čl. II (Přechodná ustanovení)

Přechodné ustanovení je koncipováno na principu nepravé retroaktivity (obdobně srov. § 3074 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů).

Čl. III (Účinnost)

Legisvakanční doba je stanovena úměrně rozsahu a významu změn, které zákon oproti dosavadnímu stavu přináší.

V Praze dne 14. ledna 2020

Předkladatelé:

Markéta Pekarová Adamová, v. r.

Dominik Feri, v. r.

Miroslav Kalousek, v. r.

Helena Langšádlová, v. r.

Karel Schwarzenberg, v. r.

František Vácha, v. r.

Vlastimil Válek, v. r.

Lukáš Kolářík, v. r.
Petr Třešňák, v. r.
Martin Jiránek, v. r.
Lukáš Černožský, v. r.
Jakub Michálek, v. r.